24/03/2020

Ναυπάκτου Ιερόθεος: “Το όνομα του Χριστού”

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

Στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Δημητρίου στη Ναύπακτο ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιερόθεος μίλησε κατά τον Γ’ Κατανυκτικό Εσπερινό στις 22 Μαρτίου 2020, με θέμα “Το όνομα του Χριστού”.

Δείτε το βίντεο με την ομιλία του Σεβασμιωτάτου:

Διαβάστε την ομιλία του Σεβασμιωτάτου:

Στόν κατανυκτικό Ἑσπερινό τόν ὁποῖο τελέσαμε ἀπόψε ἐδῶ, στόν Ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, πού εἶναι ὁ Μητροπολιτικός Ναός τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου, ὡς προκείμενο ψάλαμε ἕναν στίχο ἀπό ψαλμό τοῦ Δαυΐδ πού λέει: «Ἔδωκας κληρονομίαν τοῖς φοβουμένοις τό ὄνομά σου, Κύριε». Τήν προηγούμενη Κυριακή ψάλαμε τό «Μή ἀποστρέψῃς τό πρόσωπόν σου», σήμερα ψάλαμε αὐτό, ὅπως ὁρίζει τό Τυπικό τῆς Ἐκκλησίας μας.

Αὐτός ὁ στίχος, τόν ὁποῖο ψάλαμε, εἶναι ἀπό τόν 60ό ψαλμό τοῦ Δαυΐδ. Ὑπέροχα κείμενα οἱ Ψαλμοί. Εἶναι πολύ καλό νά διαβάζῃ κανείς τούς Ψαλμούς τοῦ Δαυΐδ, ὅταν ἔχῃ στενοχώρια, ὅταν ἔχῃ ταλαιπωρίες στήν ζωή του, ὅταν δέχεται συκοφαντίες, ὅταν ἔχῃ διαρκῶς πειρασμούς, κυρίως τότε θά πρέπει νά διαβάζῃ

τόν ἱερό Ψαλτήρα, διότι ὁ Ψαλτήρ εἶναι ἡ μήτρα τῆς προσευχῆς καί μάλιστα ἡ μήτρα τῆς νοερᾶς καρδιακῆς προσευχῆς. Οἱ Ψαλμοί εἶναι κείμενα τά ὁποῖα ἐγράφησαν ἀπό τόν μεγάλο Προφητάνακτα Δαυΐδ, πού ἔζησε περίπου δέκα αἰῶνες πρίν ἀπό τόν Χριστό, ἀλλά ἔχουν τόση μεγάλη ἐπικαιρότητα.

Ὁ Ψαλμός αὐτός τόν ὁποῖο ψάλαμε προηγουμένως μετά ἀπό τό Φῶς Ἱλαρόν ἀρχίζει μέ τόν ἑξῆς στίχο: «Εἰσάκουσον ὁ Θεός τῆς δεήσεώς μου πρόσχες τῇ προσευχῇ μου». Σέ παρακαλῶ, Κύριε, νά εἰσακούσης τήν δέησή μου, σέ παρακαλῶ, Κύριε, νά προσέξης τήν προσευχή μου. Βλέπει κανείς πόσο ἀνθρώπινα μιλάει κανείς στόν Θεό. Αἰσθάνεται τήν ἀνάγκη νά ὁμιλήση στόν Θεό ὡς πατέρα, ὡς ἀδελφό, ὡς φίλο καί νά τοῦ πῆ ὅλα τά προβλήματα. Πολλές φορές αἰσθάνεται τήν ἀνάγκη νά παλέψη μέ τόν Θεό, εἶναι αὐτή ἡ πάλη τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό. Καί λέει: «Σέ παρακαλῶ νά εἰσακούσης», κατά κάποιον τρόπο τό κάνει προστακτικά, «εἰσάκουσον», νά εἰσακούσης, Κύριε ὁ Θεός, τήν δέησή μου καί νά προσέξης τήν προσευχή μου. Γιατί; Διότι εἶναι σέ μεγάλη θλίψη, σέ μεγάλη στενοχώρια.

Ναυπάκτου Ἱερόθεος: Τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ

Γι’ αὐτό καί λέει παρακάτω «ἀπό τῶν περάτων τῆς γῆς πρός σέ ἐκέκραξα ἐν τῷ ἀκηδιάσαι τήν καρδίαν μου»· ἀπό τά πέρατα τῆς γῆς φωνάζω καί κράζω. Λέει «ἀπό τῶν περάτων τῆς γῆς ἐκέκραξα», κράζει κανείς, γιατί; Διότι ἡ καρδία μου ἔχει φθάσει σέ μεγάλη ἀκηδία. Ἀκηδία σημαίνει καταλήφθηκε ἡ καρδιά μου ἀπό μεγάλη λύπη καί παρέλυσε ἡ καρδία μου καί ὅλος ὁ ψυχικός μου κόσμος «ἐν τῷ ἀκηδιάσαι τήν ψυχήν μου καί τήν καρδίαν μου».

Καί γιατί προσεύχεται; Λέει στόν ἑπόμενο στίχο ὁ Προφητάναξ Δαυΐδ: «ὅτι ἐγενήθης ἐλπίς μου, πύργος ἰσχύος ἀπό προσώπου ἐχθροῦ μου, παροικήσω ἐν τῷ σκηνώματί σου». Ἐδῶ μιλάει γιά τήν ἐλπίδα. Δέν εἶναι ὅτι εἶναι στενοχωρημένος ὁ ἄνθρωπος καί κράζει στόν Θεό, ἀλλά ἐδῶ φαίνεται ὅτι ὑπάρχει καί μία ἐλπίδα καί μία ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Γι’ αὐτό λέει ὁ Προφητάναξ Δαυΐδ: «Ἐσύ ἐγεννήθης σέ μένα ἐλπίδα καί εἶσαι πύργος δυνάμεως ἀπό προσώπου ἐχθροῦ μου. Ἔχω πολλούς ἐχθρούς, ἀντιμετωπίζω προβλήματα, ἀλλά ἐσύ, Κύριε, εἶσαι ἡ ἐλπίδα μου καί εἶσαι ὁ πύργος τῆς δυνάμεώς μου καί σέ σένα μπορῶ νά στηριχτῶ καί νά παροικήσω, νά παραμείνω μέσα στά σκηνώματά σου, μέσα στόν δικό σου οἶκο, μέσα στόν ναό σου. Ἐδῶ ἐκφράζει μία μεγάλη ἐλπίδα πρός τόν Θεό. «Ὅτι σύ, ὁ Θεός, εἰσήκουσας τῶν εὐχῶν μου», γιατί εἶμαι βέβαιος καί ἀπό τό παρελθόν ὅτι ἐσύ, Κύριε, ἄκουσες τίς εὐχές μου.

Βλέπετε ἐδῶ ὑπάρχει ἡ στενοχώρια, ὑπάρχει ἀκηδία, ὑπάρχει, θά λέγαμε σήμερα ἐμεῖς, κατάθλιψη, ὑπάρχει πόνος στήν καρδιά, κράζει πρός τόν Θεό, ἡ καρδιά εἶναι θλιμμένη, παραλελυμένη, ὅμως ἔχει ἐλπίδα. Διότι σέ ὅποια δυσκολία κι ἄν εἴμαστε,

πρέπει νά ἔχουμε ἐλπίδα στόν Θεό, γιατί Αὐτός εἶναι ἡ σωτηρία μας, Αὐτός εἶναι ἡ ἐλπίδα μας, Αὐτός εἶναι ἡ ἀπαντοχή μας.

Καί ἀφοῦ λέει αὐτά, στήν συνέχεια καταλήγει σέ αὐτόν τόν στίχο: «Ἔδωκας κληρονομίαν τοῖς φοβουμένοις τό ὄνομά σου, Κύριε. οὕτως ψαλῶ τῷ ὀνόματί σου εἰς τόν αἰῶνα». Αὐτός ὁ στίχος τόν ὁποῖο ψάλλουμε εἶναι πάρα πολύ σημαντικός.

«Μᾶς ἔδωσες, Κύριε, τό ὄνομά σου ὡς κληρονομιά». Ξέρουμε τί σημαίνει κληρονομιά, ξέρουμε τί σημαίνει κάποιος πατέρας νά ἀφήνη κληρονομιά στά παιδιά του, νά δίνη τόν μόχθο του. Ἐδῶ λέει ὅτι ὁ Κύριος, ὁ Θεός μᾶς ἔδωσε κληρονομία καί αὐτή ἡ μεγάλη κληρονομιά εἶναι τό ὄνομά Του, τό ὄνομα τοῦ Κυρίου καί ψάλλω μέ τό ὄνομα, γι' αὐτό καί λέει «οὕτως ψαλῶ τῷ ὀνόματί σου εἰς τόν αἰῶνα». Ἐφ' ὅσον γνωρίζω ὅτι τό ὄνομα τοῦ Κυρίου εἶναι πολύ δυνατό καί εἶναι ἡ μεγαλύτερη κληρονομιά τήν ὁποία μᾶς ἔχει δώσει ὁ Θεός, γι' αὐτό καί τελειώνει μέ αὐτόν τόν στίχο «οὕτως ψαλῶ», θά ψάλλω μέ τό ὄνομά Σου εἰς τόν αἰῶνα.

Ἑπομένως, αὐτό εἶναι τό ὅπλο τό μεγάλο, εἶναι ἡ μεγάλη κληρονομιά τήν ὁποία μᾶς ἔδωσε ὁ Θεός, τό ὄνομά Του. Τί εἶναι τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ; Τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός ὡς πρός τήν οὐσία εἶναι ἀνώνυμος καί ἄγνωστος, ἀλλά ὡς πρός τίς ἐνέργειές Του εἶναι γνωστός καί ἔρχεται σέ ἐπικοινωνία μέ τίς ἐνέργειές Του. Καί ἐπειδή ἔρχεται μέ διαφόρους τρόπους καί ἀποκαλύπτεται διαφοροτρόπως στόν ἄνθρωπο, γι' αὐτό ἔχει καί πολλά ὀνόματα. Λέγεται ἀγάπη, λέγεται ἐλεήμων, λέγεται φιλάνθρωπος, λέγεται δικαιοσύνη. Ὅλα αὐτά εἶναι ὀνόματα τοῦ Θεοῦ καί τά ὀνόματα τοῦ Θεοῦ ἔχουν πάρα πολύ μεγάλη δύναμη, εἶναι ἡ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ.

Εἶπε ὁ Χριστός: «οὗ γάρ εἰσί δύο ἤ τρεῖς συνηγμένοι ἐν τῷ ὀνόματί μου ἐκεῖ εἰμί καί ἐγώ ἐν μέσῳ αὐτῶν». Ἐάν δύο ἤ τρεῖς συνέρχονται στό ὄνομά μου, γιατί μπορεῖ κανείς νά συνέρχεται καί γιά ἄλλους λόγους, στό ὄνομά μου καί προσεύχονται, τότε ἐκεῖ ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶμαι καί ἐγώ. Πού σημαίνει εἶναι ἡ παρουσία Του.

Ὅταν προφέρουμε τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ, δεχόμαστε τήν ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ καί ἡ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ θεότητά Του καί ἡ θεότητα σημαίνει ὅτι εἶναι παροῦσα καί παρηγορεῖ τήν ψυχή μας, παρηγορεῖ τήν καρδία μας.

Τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ τό λέμε συνέχεια «Κύριε, ἐλέησον», «Κύριε», τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ, «ἐλέησόν με», σπλαχνίσου με. Εἶναι αὐτό πού λένε οἱ μοναχοί, ἀλλά ὄχι μόνο οἱ μοναχοί καί ὅλοι: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με».

Εἶναι αὐτό πού ἔλεγαν οἱ (δέκα) λεπροί. Τήν ἐποχή ἐκείνη ἡ λέπρα ἦταν ἀθεράπευτη ἀσθένεια καί ὅποιος ἦταν λεπρός ἔφευγε ἀπό τήν κοινωνία. Ἔχει

καταπληκτικές περιγραφές ὁ Μέγας Βασίλειος καί ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος πού λένε ὅτι, ὅταν κάποιος κολλοῦσε τήν ἀσθένεια τῆς λέπρας, τότε μέ κλάμα ἡ μητέρα ἔπαιρνε τό παιδί καί τό ἔβγαζε ἔξω ἀπό τήν κοινωνία, νά πάη μέσα στά βουνά, μέσα στά δάση γιά νά μήν κολλήση τούς ἄλλους. Φοβερά πράγματα, φοβερές καταστάσεις.

Καί ὅταν ὁ Χριστός πλησίασε ἀπό μακριά καί εἶδε τούς λεπρούς, οἱ λεπροί εἶπαν: «Υἱέ Δαυΐδ, ἐλέησον ἡμᾶς», Υἱέ Δαυΐδ, δηλαδή ὁ Υἱός πού προέρχεται ἀπό τόν Δαυΐδ, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ» θά λέγαμε σήμερα ἐμεῖς, «ἐλέησον ἡμᾶς». Καί θεραπεύτηκαν οἱ λεπροί, ὅταν τούς εἶπε ὁ Κύριος, «πηγαίνετε καί δείξετε τούς ἑαυτούς σας στούς ἱερεῖς», «καί ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτούς ἐθεραπεύθησαν». Τί μεγάλη δύναμη ἔχει τό ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μεγάλη κληρονομιά, μεγάλη εὐλογία νά λέμε «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με».

Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ὅπως τό παρουσιάζει ὁ Εὐαγγελιστής Μᾶρκος, μετά τήν Ἀνάστασή Του ἐμφανίστηκε στούς ἕνδεκα Μαθητές καί τούς εἶπε: «Σημεῖα δέ τοῖς πιστεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει», σέ αὐτούς οἱ ὁποῖοι θά πιστέψουν, θά γίνουν αὐτά τά γεγονότα. Ποιά γεγονότα; «Ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι», λέγοντας τό ὄνομά μου θά βγαίνουν δαιμόνια, «γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς», θά μιλήσουν οἱ ἄνθρωποι μέ καινούριες γλῶσσες, μέ τήν γλώσσα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, «ὄφεις ἀροῦσι», θά πιάνουν στά χέρια τους τά δηλητηριώδη φίδια καί δέν θά παθαίνουν τίποτε, «κἄν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μή αὐτούς βλάψει», καί ἄν πιοῦν δηλητήρια, ἄν τούς βάλουν δηλητήριο μέσα στό νερό καί ποῦν τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ, δέν θά βλαφθοῦν μέ τίποτε. Γίνονταν αὐτά κάποτε καί ἔμειναν μέσα στήν ἱστορία. Καί «ἐπί ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι καί καλῶς ἕξουσιν». Θά βάλουν οἱ Ἀπόστολοι τά χέρια τους ἐπάνω στούς ἀρρώστους καί θά γίνουν καλά» (Μᾶρκ. ιστ΄, 17).

Ὑπάρχουν καί τέτοια γεγονότα σήμερα πού οἱ θεραπεῖες γίνονται μέ τήν ἐπιστήμη, τούς ὁποίους ἐπιστήμονες ὁ Θεός φωτίζει. Λέει ἕνα χωρίο στήν Παλαιά Διαθήκη, νά σέβεσαι τούς γιατρούς, «τίμα ἰατρὸν πρὸς τὰς χρείας αὐτοῦ τιμαῖς αὐτοῦ, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε Κύριος· παρὰ γὰρ Ὑψίστου ἐστὶν ἴασις, καὶ παρὰ βασιλέως λήψεται δόμα» (Σοφία Σειράχ, λη΄, 1-2). Γιατί ἐμεῖς πιστεύουμε ὅτι ὅλα εἶναι μέσα στήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ καί ὅλα γίνονται μέσα ἀπό τήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Θεραπεύουν οἱ γιατροί ὅσο μποροῦν τίς σωματικές ἀσθένειες, ἀλλά τίς ψυχικές ἀσθένειες τίς θεραπεύει τό ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Ὅταν μνημονεύη κανείς τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καί λέει «Κύριε ἐλέησέ με, Κύριε, βοήθησέ με», βλέπει θαύματα στήν ζωή του.

Περνᾶμε μία δύσκολη περίοδο, τό γνωρίζουμε ὅλοι. Ἀκοῦμε πολλά, βλέπουμε πολλά, ἀλλά θά πρέπει νά ζοῦμε ὡς Χριστιανοί. Ἀπό τά παλαιότερα χρόνια, ἐδῶ καί

50 χρόνια, ἐπειδή πήγαινα στό Ἅγιον Ὄρος καί ἔβλεπα τήν ζωή τῶν ἁγιορειτῶν Πατέρων, καί γνώρισα ἁγιορεῖτες, ὅπως τόν ἅγιο Παΐσιο, τόν ἅγιο Ἐφραίμ τόν Κατουνακιώτη καί ἄλλους ἁγίους, μᾶς ἔλεγαν ὅτι πρέπει νά ζῆτε μέ τήν προσευχή, πρέπει νά ζῆτε μέ ἕναν τρόπο εὐαγγελικό, -φοιτητές ἤμασταν τότε- καί προσπαθούσαμε ἔτσι νά ζοῦμε. Εἶναι αὐτό πού λέει ὁ Χριστός: «Γρηγορεῖτε καί προσεύχεσθε». Τό γρηγορεῖτε εἶναι αὐτό πού λέμε νήψη, νά προσέχετε τίς σκέψεις σας. Ὅταν καταλαμβάνη τόν ἄνθρωπο μία σκέψη, τόν διαλύει κυριολεκτικά, τόν σαπίζει ψυχικά μία ἄσχημη σκέψη, ὅτι ἔρχεται τό τέλος μου, ὅτι πρόκειται νά πεθάνω καί ἄλλες σκέψεις. Θά πρέπει κανείς νά ἐλέγχη αὐτόν τόν ψυχικό του κόσμο καί νά μετατρέπη αὐτές τίς κακές σκέψεις καί νά τίς κάνη καλές σκέψεις. Νά ἀφήνουμε τόν ἑαυτό μας στόν Θεό, συνεχῶς νά ἔχουμε τήν μνήμη μας στόν Θεό. Ὑπάρχει ἡ κυτταρική μνήμη καί ὑπάρχει ἡ καρδιακή μνήμη. «Καί προσεύχεσθε». Αὐτή εἶναι ἡ ἡσυχαστική παράδοση.

Γι’ αὐτό ἀπό τότε ὁμιλοῦσα καί ἔγραφα ὅτι θά πρέπει νά ζοῦμε λίγο ἡσυχαστικά. Ἡσυχαστικά, πού δέν εἶναι ἁπλῶς, κλείνομαι στό σπίτι, ἀλλά ἡσυχαστικά εἶναι νά εἶναι ὁ νοῦς στόν Θεό, νά διώχνω ἄσχημους καί βλαβερούς λογισμούς καί νά προσεύχομαι καί ὅ,τι προβλήματα ἔχω, ὅπως ὁ Βασιλεύς Δαυΐδ ἔγραψε αὐτόν τόν ὡραῖο Ψαλμό, νά τά ἀναφέρω ὅλα στόν Θεό. Αὐτή εἶναι ἡ ἡσυχαστική ζωή.

Μερικοί τότε μέ εἰρωνεύονταν μέ αὐτά πού ἔγραφα καί ἔλεγαν «τί μᾶς λέει τώρα ὁ πατήρ Ἱερόθεος; (ἀργότερα ὁ Μητροπολίτης Ἱερόθεος): “Μποροῦμε νά γίνουμε ἡσυχαστές”». Νά πού καί αὐτοί οἱ ἴδιοι τώρα ἔρχονται καί λένε: «Κλειστεῖτε στά σπίτια σας, κάνετε προσευχή στά σπίτια σας», δηλαδή νά γίνουμε ἡσυχαστές! Νά γίνουμε ἡσυχαστές, ὄχι ἁπλῶς νά φύγουμε ἀπό τόν κόσμο, ἀλλά ζώντας μέσα στό σπίτι μας, νά ζοῦμε μέ τέτοιον τρόπο πού νά κάνουμε εὐχάριστη τήν ἀτμόσφαιρα μέ καλούς καί θετικούς λογισμούς, μέ προσευχή, μέ ἀγάπη, μέ ἑνότητα καί τά λοιπά.

Ἔτσι πρέπει νά ζοῦμε. Νά μάθουμε νά λέμε τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με». Τόσο δύσκολο εἶναι; Νά τό ποῦμε μερικά λεπτά τό πρωΐ, μερικά λεπτά τό βράδυ καί ὅποτε τό θυμηθοῦμε.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σέ μία ἐγκύκλιο τήν ὁποία ἔβγαλε μᾶς εἶπε τό βράδυ 10:00 μέχρι 10:15, ἕνα τέταρτο ὅλοι ὅσοι ἀγαποῦμε τόν Θεό καί εἴμαστε πιστά τέκνα τῆς Ἐκκλησίας, ἕνα τέταρτο νά τό ἀφιερώσουμε στήν προσευχή. Εἶναι, πράγματι, σημαντικό νά λέμε «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Ξέρετε τί δύναμη ἔχει; Ξέρετε ἄν τό ποῦν μερικές ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ἄνθρωποι τήν ἴδια ὥρα, 10:00 μέ 10:15, τί δύναμη ἔχει αὐτή ἡ προσευχή; Καί αὐτή ἡ προσευχή ἀλλοιώνει τήν καρδιά μας καί ἀλλοιώνει πολλά πράγματα στήν ζωή μας.

Ἑπομένως, ὁ Θεός μᾶς ἔδωσε μία μεγάλη κληρονομιά: «Ἔδωκας κληρονομίαν τοῖς φοβουμένοις τό ὄνομά σου, Κύριε». Μᾶς ἔδωσε αὐτόν τόν μεγάλο θησαυρό, τό ὄνομά Του, καί ἐμεῖς δέν πρέπει τόν θησαυρό αὐτόν νά τόν σπαταλᾶμε, ἀλλά συνέχεια νά λέμε: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», ὅποτε στενοχωριόμαστε, ὅπου κι ἄν βρισκόμαστε: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με». Καί τότε θά δοῦμε πῶς καί μέ ἕναν εὐχάριστο καί θά ἔλεγα ὥριμο τρόπο θά ἀντιμετωπίζουμε τήν κάθε δύσκολη κατάσταση.

Τό ὄνομα τοῦ Κυρίου νά μᾶς ἐπισκιάζη καί νά μᾶς εὐλογῆ. Ἀμήν.